

A halálos betegség

1.

A cím plágium: Kirkegaardtól kölcsönözve. Azonban ezen lap olvasóinak ez nem filozófiai ismeretanyag, nem a magas tudomány elefántcsonttoronyából tekint le rá, hanem együtt él egy - ma még - gyógyíthatatlannak tartott, halálos kimenetelű fertőzéssel, betegséggel. Ugye, így már egészen más a kép? Persze, elvitathozhatunk azon, mi is a halálunk valódi oka: valamilyen betegség? Vagy netán maga a születés? Ha József Attilát olvasom: "Éltem, s ebbe más is belehalt már" - akkor maga az élet; az, hogy megszülettünk. Ha a hétköznapiakban élek, akkor valamilyen leküzdhetetlen betegség, vagy nagyon ritkán az igazán idős kor („végelgyengülés”). Melyik az igaz? Nem fölösleges ez a kérdés? Talán az, de lehet, hogy fontos: a lényegen, az életünk végességén ugyan nem tud változtatni, de néhány, akár a hétköznapiakba is átültethető gondolatot, ötletet, értéket adhat. Lássuk csak! Az ókori római mondák között találunk egyet, amelyikben az istenek megkérdezik az ifjút: rövid és dicsőséges, vagy hosszú, de eseménytelen életet szeretne? „Természetesen” a dicsőségeset választja. Ez a római kultúrkör ismeretében teljesen érthető - azonban napjainkra is rejteget valami izgalmasat: messze nem mindegy, hány évet élünk, de az talán még fontosabb: hogyan, milyen minőségű az életünk!

A lélektan kezdetben (idesorolva most a pszichoanalízist is) az ember fejlődését 18 - 20 éves kora tájékára lezártak vélte: addigra kialakul a személyiség, aztán már „csak” a felnőtt évek vannak hátra, amit a maga szempontjából nem tartott tanulmányozásra érdemesnek. Végre egy kutató (Erikson) felfigyelt a felnőtt korra is: ekkor is vannak életünkben megoldandó feladatok, hordoz magában válságokat, kríziseket, vannak fejlődési fázisok, amiket meg kell élnünk. Ő úgy találta, hogy a békés, nyugodt időskorhoz, az élet megbékélt befejezéséhez csak akkor juthatunk el, ha ezeket az életfázisokat, ha úgy tetszik „életfeladatokat” sikerrel vettük, az egyik lépcsőfokot a másik után. Hurrá! Most feltaláltuk a féltéglát! Vagy mégse? Hiszen itt arról van szó megint, amire a római monda figyelmeztet: ha már úgy, ahogy kinőttük a gyerekkorunkat, ne hogy azt higgyük, ülhetünk a babérjainkon! Van még dolgunk a saját életünkkel épp elég. Jön a pályaválasztás, majd - kinek-kinek szerencséje és személyisége szerint - a párválasztás, a munkahely, a „30-asok krízise”, és a többiek. Valahogy itt, a Földnek ezen a fertályán azonban erről illik megfeledezni: nálunk az érték leginkább pénzben és hasonlóknak mérhető, ahogy erről nagyon szellemesen ír Antoine de Saint-Exupéry a Kis hercegeben: „Ha azt mondjuk a fölnőtteknek: „Láttam egy szép házat, rózsaszínű téglából épült, ablakában muskátli, tetején galambok ...” - sehogy sem fogják tudni elképzelni ezt a házat. Azt kell mondani nekik: „Láttam egy százezer frankot érő házat.” Erre aztán fölkiáltanak: „Ó, milyen szép!” Régi, de ismerős, ugye? Nem az anyagi értékek fontosságát akarom ezzel tagadni, csupán arra felhívni a figyelmet: ezek mellett más is fontos! Másokért is felelősséggel tartozunk önmagunknak! Tudom, sok indok szól amellett, hogy más ügyek kössék le figyelmünket: legelőször is valamiből meg kell élni (nemcsak a nyugdíjból, a fizetésből se mindig lehet), és még mindenki hosszsan tudná folytatni!

Eddig az időskort kötöttem össze az élet végességével, a halállal. De ez nem igaz: hiszen Ti tudjátok a legjobbban, nem az életkortól függ!

Fiatalon, középkorúan még sokkal nehezebb kézhez kapni egy végzetes diagnózist: akár HIV-fertőzöttséget, akár bármi mást. Még előtte az élet, arra kell koncentrálnia, azért kell tennie, hogy megvalósíthassa terveit, megalapozza a további életútját! Nemhogy a már említett „életfeladatokat” nem oldotta meg, még igazán alig kezdte meg önálló, saját útját! Ebbe aztán sehogy sem fér bele! Mégis itt van: közölték, megmondták, megjött a hideg zuhany: POZITÍV!

Most mi lesz? Beszélhetek, beszélgethetek erről valakivel? Mi lesz, ha megtudja bárki is? Talán legjobb, ha egyedül próbálok meg kezdeni valamit - de mit? Van egyáltalán tovább? Érdemes? Vannak még célok? Van értelme? Mennyi kérdés - és válasz egy sem! És még egyedül is vagyok velük! Meg az érzéseimmel.

Nem hiszem, hogy el tudnám magyarázni, mit jelent ez - átélt, ismerős. Valahogy mindenki, aki kapott pozitív eredményt túlélte ezt a krízis időszakot. Valamilyen választ mindegyik feltett és itt fel sem tett kérdésre adott. Mindenki más milyet.

Mit tud még itt mondani egy pszichológus, vagy akár a pszichológia? Meg tudja változtatni a megváltoztathatatlant? Tudja meg nem törtéنتé tenni azt, ami megtörtént? Tud valami csodaszert, ami meggyógyít? Nem - nem tud ilyet. De esetleg vannak más szempontok, amikről még érdemes beszélni. Lehet őszintének is lenni - legalább önmagunkhoz. Esetleg foglalkozni lehet az étellel, az elöttünk álló évekkel, azok minőségével a halál tudatában is.